

ANNALES SCIENTIA POLITICA

VOLUME 8, NUMBER 1, 2019

ANNALES SCIENTIA POLITICA

Vol. 8, No. 1, 2019

GEFFERT, R. – TÓTH, O.: Valorisation of old-age pensions as a tool for the realization of social justice in Slovak Republic and Hungary 2016 – 2019. *Annales Scientia Politica*, Vol. 8, No. 1 (2019), pp. 56 – 65.

RICHARD GEFFERT – OSKAR TÓTH

Department of Public Policy and Theory of Public Administration
Faculty of Public Administration
Pavol Jozef Šafárik University in Košice
Email: richard.geffert@upjs.sk
oskar.toth@student.upjs.sk

Abstract:

Social justice, as a fundamental value of social policy, is a permanent object of the study of political theory and practice both in the historical and the contemporary context. The presented research paper addresses the content framework of this phenomenon through its specificities in the political-philosophical-axiological plane on the basis of selected economic indicators in terms of their secondary analysis. Its main objective is to identify the axiological understanding of social justice by relevant governmental entities and their coalitions in the Slovak republic and Hungary through valorisation mechanisms of retirement pensions between 2016 and 2019.

Keywords:

Axiology, Hungary, Old-Age Pensions, Slovak Republic, Social Justice.

VALORIZÁCIA STAROBNÝCH DÔCHODKOV AKO NÁSTROJ REALIZÁCIE SOCIÁLNEJ SPRAVODLIVOSTI V SLOVENSKEJ REPUBLIKE A MAĎARSKU 2016 – 2019

RICHARD GEFFERT – OSKAR TÓTH

Department of Public Policy and Theory of Public Administration
Faculty of Public Administration
Pavol Jozef Šafárik University in Košice
Email: richard.geffert@upjs.sk
oskar.toth@student.upjs.sk

Abstract:

Social justice, as a fundamental value of social policy, is a permanent object of the study of political theory and practice both in the historical and the contemporary context. The presented research paper addresses the content framework of this phenomenon through its specificities in the political-philosophical-axiological plane on the basis of selected economic indicators in terms of their secondary analysis. Its main objective is to identify the axiological understanding of social justice by relevant governmental entities and their coalitions in the Slovak republic and Hungary through valorisation mechanisms of retirement pensions between 2016 and 2019.

Keywords:

Axiology, Hungary, Old-Age Pensions, Slovak Republic, Social Justice.

Úvod

Sociálna spravodlivosť predstavuje vždy aktuálnu tému, ktorá je hýbateľom dejín človeka a spoločnosti. Zvlášť citlivo je vnímaná

v súvislosti so sociálnymi skupinami, ktoré sú sociálne odkázané, závislé na sociálnej pomoci príslušných subjektov sociálnej politiky. Práve seniori; ekonomicky už neaktívne občianstvo, predstavujú (aj štatisticky) významnú skupinu obyvateľov štátu¹, ktorá je mimoriadne zraniteľná, aj v súvislosti so sociálnymi transfermi. Tie výrazným spôsobom ovplyvňujú kvalitu ich života prostredníctvom vybraných ekonomických nástrojov. Je preto nevyhnutné venovať mimoriadnu pozornosť identifikácii sociálnej spravodlivosti v teoretickej reflexii, ale tiež jej aplikácii v praxi. Reprezentuje kľúčový princíp sociálnej politiky, ktorý je vždy ukotvený v priestore a čase. Je predmetom polyparadigmatického skúmania politologickej, sociologickej, právnej, či ekonomickej

¹ Podľa údajov Sociálnej poisťovne počty starobných dôchodcov v Slovenskej republike v sledovaných rokoch: k 31. decembru 2016 – 1 048 842 osôb, k 31. 12. 2017 – 1 064 393 osôb, k 31.12.2018 – 1 069 255 osôb, k 31. januáru 2019 – 1 070 083 poberateľov starobného dôchodku (socpoist.sk). Celkový počet obyvateľov SR k 31.12. 2017 – 5 443 120 (slovak.statistics.sk).

teórie v permanentnom súčasnom aj historickom kontinuu globalizovanej spoločnosti².

Problematike sa dlhodobo venuje množstvo zahraničných, ale aj domácich vedcov a expertov³ v oblasti teórie, a praxe, keďže sociálna politika, ako aplikovaná disciplína je vedou pre prax (nie iba výskumom pre výskum v zmysle behavioralizmu). Ide o fenomén, ktorý je charakteristický značným axiologickým relativizmom. Nemožno unifikovať a absolutizovať jeho podobu, chápanie a používanie, napriek tomu je nevyhnutné vždy istým spôsobom reflektovať jeho uplatňovanie v praktickom živote a rešpektovať mocenské definotické; legislatívne vymedzenie (prirodzene v zmysle korektnej demokratickej kooperácie väčšiny s menšinovými požiadavkami). Existuje široké spektrum aplikácie sociálnej spravodlivosti v živote človeka, jednotlivých sociálnych skupín, ale aj spoločnosti ako celku. Samotná sociálna politika⁴ integruje minimálne šesť základných oblastí⁵, ktoré neoddiskutovateľne riešia vždy aj aplikovanie tohto základného princípu do každodenného života. Príspevok je zameraný na analýzu princípu sociálnej spravodlivosti, ako kľúčového princípu sociálnej politiky, v oblasti sociálneho zabezpečenia, cez sledovanie riešenia sociálnej udalosti – staroby, v zmysle saturovania ekonomických potrieb seniorov. Je zameraný na identifikovanie chápania sociálnej spravodlivosti pri valorizačno/indexačných mechanizmoch (iba)⁶ starob-

ných dôchodkov⁷ v dvoch štátoch – v Slovenskej republike a Maďarsku vo vybranom časovom diapazóne 2016 – 2019. Je realizovaný, ako sekundárna analýza relevantných štatistických výstupov, oficiálnych organizácií realizujúcich meranie štatistických údajov: Štatistický úrad SR, Sociálna poisťovňa, Úrad vlády SR, Maďarská štátna pokladnica, Úrad vlády Maďarska, Štatistický úrad Maďarska.

Axiologické orientácie vládnych politických subjektov a valorizačné mechanizmy starobných dôchodkov v Slovenskej republike 2016 – 2019

V sledovanom období 2016 – 2019 vládnu koalíciu v Slovenskej republike tvoria politické subjekty: SMER-SD, SNS a MOST-HÍD⁸. Ich hodnotovú syntézu možno z axiologického hľadiska charakterizovať, ako širokú ideologickú⁹ koalíciu, v ktorej každý zo zúčastnených subjektov má silný sociálny pilier svojho politického programu¹⁰, v ktorom identifikuje zá-

² Ako poznamenáva O. Mitaľ, možno konštatovať, že globalizačné procesy predstavujú jeden z kľúčových momentov súčasnej (post)modernej spoločnosti (Mitaľ, 2018).

³ O tomto fenoméne pojednáva napríklad J. Rawls, R. Titmuss, J. Keller, I. Radičová, V. Krebs, P. Staněk, V. Klaus, I. Dudinská, E. Bolfíková, I. Tomeš, V. Durdisová, a mnoho ďalších.

⁴ „Sociálna politika vo svojom teoretickom i praktickom základe spoluvytvára vzťahy jednotlivcov a skupín na makroúrovni a mikroúrovni, nakoľko ktorýkoľvek spoločenský jav zahŕňa navzájom sa prelínajúce ekonomické a sociálne aspekty...“ (Lačný, 2018, s. 279).

⁵ Väčšina autorov sa zhoduje na tom, že integrálnou súčasťou sociálnej politiky, ako syntézy praxe a vedy, je týchto šesť oblastí: sociálne zabezpečenie, rodinná politika, bytová politika, zdravotná politika, vzdelávacia politika a politika (ne)zamestnanosti. Bližšie pozri Geffert (2010; 2014).

⁶ Z dôvodu množstva typov dôchodkov je nevyhnutné sa zamerať zúžene na jeden typ sociálneho benefitu.

⁷ V Slovenskej republike je v súčasnosti starobný dôchodkový systém založený na troch základných samostatných pilieroch: I. pilier – povinné dôchodkové poistenie je dávkovo definované a priebežne financované poistenie spravované Sociálnou poisťovňou, II. pilier – starobné dôchodkové sporenie je príspevkovo definované poistenie financované prostredníctvom kapitalizácie, ktoré spravujú dôchodkové správčovské spoločnosti, III. pilier – dobrovoľné doplnkové dôchodkové sporenie je príspevkovo definované poistenie financované prostredníctvom kapitalizácie, ktoré spravujú doplnkové dôchodkové spoločnosti (www.socpoist.sk). V príspevku je pozornosť zameraná len na starobné dôchodky vyplácané z I. piliera Sociálnou poisťovňou, a to z dôvodu, že počet a výška dôchodkov z ďalších pilierov je v sledovanom období zanedbateľný. Pokiaľ ide o dôchodkový vek je pre rok 2018 ustanovený na 62 rokov a 139 dní a pre rok 2019 bude na úrovni 62 rokov a 202 dní. 28. 3. 2019 bol schválený ústavný zákon o zastropovaní veku odchodu do starobného dôchodku na 64 rokov.

⁸ Na základe výsledkov volieb do NR SR v roku 2016 vládnu koalíciu vytvorili štyri politické subjekty: SMER-SD, SNS, MOST-HÍD a #SIEŤ. Táto štvorkoalícia 1. 9. 2016 bola redukovaná na trojkoalíciu bez politického subjektu #SIEŤ.

⁹ Ideológiu chápeme v neutrálnom význame ako hodnotovú paradigmu. Ideologické koncepcie západnej civilizácie však chápeme ako axiologicky inkomensurabilné. Bližšie pozri Geffert (2007).

¹⁰ Každý štandardný politický subjekt má svoj politický program ukotvený na troch fundamentálnych

kladné charakteristiky social welfare¹¹ a welfare state¹². Z hľadiska typológie R. Titmussa¹³ (ako fundamentálnej typológie členských štátov OECD od roku 1974) sociálny pilier všetkých dotknutých politických subjektov tenduje k redistributívnemu modelu (aspoň v politických a volebných programoch). Dotknuté politické subjekty však možno z hľadiska ľavoprajvej politickej orientácie situovať do opačných častí; pólou politického spektra. Tento „pretažený“ fakt možno identifikovať aj v programovom vyhlásení vlády sledovanej koalície (bližšie pozri Programové vyhlásenie vlády SR na roky 2016-2020, 2018-2020)¹⁴. O výsledkoch volieb do NR SR podrobne pojednáva tabuľka č. 1.

Tabuľka č. 2 pojednáva o základných hodnotách vládnych politických subjektov v Slovenskej republike 2016 – 2020, ktoré realizujú svoju predstavu sociálnej spravodlivosti aj v spôsobe valorizácie starobných dôchodkov.

Tabuľka č. 1: Výsledky parlamentných volieb do NR SR (05. 03. 2016)

Skratka politického subjektu	Počet hlasov	Hlasy v %	Počet mandátov
SMER – Sociálna demokracia	737 481	28,28 %	49
Sloboda a Solidarita	315 558	12,10 %	21
Obyčajní ľudia a nezávislé osobnosti – NOVA	287 611	11,02 %	19
Slovenská národná strana	225 386	8,64 %	15
Kotleba – Ľudová strana Naše Slovensko	209 779	8,04 %	14
SME RODINA – Boris Kollár	172 860	6,62 %	11
MOST – HÍD	169 593	6,50 %	11
#SIEŤ	146 205	5,60 %	10

Zdroj: Spracovanie podľa Štatistický úrad SR.: Voľby do národnej rady SR, 2016.

Tabuľka č. 2: Vládne politické subjekty SR a ich axiologická orientácia; 2016 – 2019

Politický subjekt	Celý názov	Základné hodnoty programu
SMER-SD	SMER-Sociálna demokracia	sociálna demokracia, sociálne, proeurópanstvo, stredolavica
SNS	Slovenská národná strana	národné cítenie ekonomický nacionalizmus, euroskepticizmus, národný a sociálny konzervativizmus, pravica
MOST-HÍD	Most-občianska strana	liberalizmus, liberálny konzervativizmus, proeurópanstvo, politický stred, až stredopravica

Zdroj: Spracovanie podľa politických programov vybraných politických subjektov.

Pokiaľ ide o aplikáciu princípu sociálnej spravodlivosti vo vzťahu ku konkrétnym legislatívnym opatreniam je pozornosť zameraná na mechanizmus valorizácie starobných dôchodkov v jednotlivých kalendárnych rokoch 2016, 2017, 2018 a 2019. Na ňom možno v istej miere, z axiologického hľadiska, demonštrovať chápanie sociálnej spravodlivosti vo vzťahu k redistribúcii sociálnych transferov od štátu, ako základného subjektu sociálnej politiky smerom k vybranej časti populácie – poberateľom starobného dôchodku.

Na tomto mieste je užitočné načrtnutie situácie v súvislosti s vybranou cieľovou populáciou, a to z hľadiska demografického, ako aj so-

pilieroch: hospodársky, národný a sociálny, bližšie Geffert (2014).

¹¹ Slovenská republika je podľa Ústavy SR charakterizovaná ako sociálne orientovaná trhovú ekonomiku (Ústava SR).

¹² „Nová koncepcia štátu, nazývaná aj ako welfare state, je charakteristická priamou integráciou štátu do výroby a sociálnych vzťahov s cieľom zaistenia všeobecného blahobytu, zmierňovania sociálneho napätia a tlmenia sociálnych konfliktov...“ (Dudinská, 2018, s. 298).

¹³ Social Policy. An Introduction Richarda Titmussa, je základnou knihou sociálnej politiky ako aplikovanej vednej disciplíny v členských štátoch OECD.

¹⁴ Od 26.marca 2018 boli realizované v rámci vlády SR významné personálne zmeny, v podstate bola de facto zostavená nová vláda, na čele s novým premiérom. Táto vláda však reflektovala výsledky parlamentných volieb do NR SR z roku 2016 a po axiologickej stránke sa žiadnym spôsobom neodlišuje od pôvodnej vlády SR (v podstate nedošlo k zásadným zmenám ani v sociálnom pilieri programového vyhlásenia vlády 2016), ktorá vykonávala moc do 26.3.2018. Bližšie pozri a porovnaj Programové vyhlásenie vlády SR na roky 2016 – 2020, Programové vyhlásenie vlády SR na roky 2018 – 2020.

cio-ekonomického. V Slovenskej republike k 31. decembru 2016 bolo vyplácaných 1 048 842 starobných dôchodkov, k 30. decembru roka 2017 bolo vyplácaných 1 064 393 starobných dôchodkov z celkového počtu dôchodcov 1 387 174, k 31. decembru 2018 1 069 225 dôchodkov z celkového počtu dôchodcov 1 396 287 (socpoist.sk). Priemerná výška vyplácaného starobného dôchodku v Slovenskej republike bola v roku 2015: 400,84 €, v roku 2016: 405,78 €, v roku 2017: 417,57 € a v roku 2018: 444,26 € (socpoist.sk). Pre zaujímavosť v nasledujúcich tabuľkách uvádzame prehľad výšky starobných dôchodkov a orientačné množstvo ich poberateľov vo vybraných sledovaných obdobiach:

Tabuľka č. 3: Prehľad výšky starobných dôchodkov v roku 2016 v SR

Výška starobného dôchodku (€)	Počet poberateľov
do 76	2477
od 76,10 do 110	3267
od 100,10 do 200	18690
od 200,10 do 305	87496
od 305,10 do 415	329994
od 415,10 do 515	174288
od 515,10 do 605	68158
od 605,10 do 705	35873
od 705,10 do 800	15721
od 800,10 do 900	8595
od 900,10 do 1000	4653
od 1000,10	3605

Zdroj: Spracovanie podľa Sociálna poisťovňa.: Správa o hospodárení Sociálnej poisťovne v roku 2016.

Najvyšší vyplácaný starobný dôchodok v SR v roku 2016 bol 2979 €. V roku 2016, od 1. januára¹⁵ sa v Slovenskej republike valorizovali¹⁶ starobné dôchodky o pevnú sumu 1,90 €. Od 1. 1. 2017 sa starobné dôchodky zvýšili v SR opäť o pevnú sumu, ktorá bola v porovnaní s rokom 2016 určená najmenej ako 2 % z priemernej mesačnej sumy daného druhu dôchod-

ku. V konkrétnom vyčíslení išlo o sumu 8,20 €. Pevná suma zvýšenia sa neurčila zo sumy vyplácaného dôchodku, ale z priemernej mesačnej sumy daného druhu dôchodku, vychádzalo sa pritom z priemerných mesačných súm dôchodkov platných k 30. júnu 2016.

Tabuľka č. 4: Prehľad výšky starobných dôchodkov v roku 2017 v SR¹⁷

Výška starobného dôchodku (€)	Počet poberateľov
do 200	24434
od 385 do 415	90000
od 415	441924
od 900 do 925	1437
od 1000	3721

Zdroj: Spracovanie podľa Sociálna poisťovňa.: Správa o hospodárení Sociálnej poisťovne v roku 2017.

Rok 2018 priniesol vo valorizácii starobných dôchodkov v SR zmenu, ktorej podstatou je sledovanie tzv. dôchodcovskej inflácie. Väčšina starobných penzií sa zvýšila o 8,40 €, avšak starobné dôchodky vyššie ako 1050 € stúpili percentuálne, a to o 0,8 %, teda celkovo o 9 € (toto zvýšenie sa týka len takmer 4181 starobných dôchodcov). V roku 2019 (od 1. januára) Sociálna poisťovňa zvýšila starobný dôchodok (podľa § 82 a § 293dx zákona č. 461/2003 Z. z. O sociálnom poistení v znení neskorších predpisov) o 2,6 % mesačnej sumy dôchodkov, najmenej však o pevnú sumu určenú ako 2 % z priemernej mesačnej sumy jednotlivých druhov dôchodkov vykazanej Sociálnou poisťovňou k 30. júnu 2018 (www.socpoist.sk).

Axiologické orientácie vládných politických subjektov a valorizačné mechanizmy starobných dôchodkov v Maďarsku 2016 - 2019

Pokiaľ ide o Maďarsko, v sledovanom období vládnú koalíciu tvoria politické subjekty FIDESZ a KDNP. Sledované roky predstavujú pokračovanie vládnutia tejto koalície. V roku 2014 FIDESZ v spolupráci s KDNP vyhrala voľby¹⁸ zo ziskom 45,04 % hlasov čo predsta-

¹⁵ V SR sa sociálne benefity valorizujú vždy 2-krát v kalendárnom roku, vždy k 1. 1 a k 1. 7.

¹⁶ Valorizácia predstavuje zvýšenie reálnej hodnoty finančnej dávky, indexácia predstavuje zvýšenie nominálnej hodnoty finančnej dávky (Geffert, 2009). Možno polemizovať o tom, či pojem valorizácia je vhodným ekonomickým pojmom v súvislosti s úpravou starobných dôchodkov, preto, lebo pri zohľadnení ďalších ekonomických ukazovateľov o valorizáciu ísť nemusí.

¹⁷ Údaje o výške a počte poberateľov starobných dôchodkov za rok 2018 v čase písania príspevku ešte sumárne neboli prístupné.

¹⁸ Tieto parlamentné voľby reflektovali zmeny ústavy účinné od 1. januára 2012 na základe zákona č. 203/2011 „O voľbe poslancov parlamentu“.

vuje 133 mandátov v 199 členom parlamente. Nasledujúca tabuľka podrobne pojednáva aj o výsledkoch parlamentných volieb v Maďarsku 2014, keďže presah vládnutia vzniknutej

koalície je do roku 2019. Príspevok kontinuálne, v zmysle sledovania stanoveného cieľa, pojednáva o valorizačných mechanizmoch starobných dôchodkov v období 2016 – 2019.

Tabuľka č. 5: Výsledky parlamentných volieb v Maďarsku (06. 04. 2014)

Skratka politického subjektu (koalície)	Získané mandáty					
	Jednomandátové obvody		Celoštátna listina		Spolu	
	Počet	Podiel	Počet	Podiel	Počet	Podiel
FIDESZ - KDNP	96	90,57	37	39,78	133	66,83
MSZP-EGYÜTT-DK-PM-MLP	10	9,43	28	30,11	38	19,10
JOBBIK	0	0	23	24,73	23	11,56
LMP	0	0	5	5,38	5	2,51
	106	100	93	100	199	100

Zdroj: Spracovanie podľa Národný volebný úrad Maďarska.: Výsledky parlamentných volieb v Maďarsku, 2014.

Vládnú koalíciu vytvorili politické subjekty FIDESZ a KDNP. V podstate išlo o tretiu, hodnotovo blízku vládu pod vedením Viktora Orbána, ktorú viedol do nasledujúcich parlamentných volieb 08.04.2018. Prezident Maďar-

ska, János Áder, dňa 17. 04. 2018 poveril predsedu víťaznej politickej strany parlamentných volieb FIDESZ, zostavením vlády. Novovzniknutá koalícia bola po odobrení parlamentom vymenovaná prezidentom 18. 05. 2018.

Tabuľka č. 6: Výsledky parlamentných volieb v Maďarsku (08. 04. 2018)

Skratka politického subjektu (koalície)	Získané mandáty					
	Jednomandátové obvody		Celoštátna listina		Spolu	
	Počet	Podiel	Počet	Podiel	Počet	Podiel
FIDESZ - KDNP	91	85,85	42	45,16	133	66,83
JOBBIK	1	0,94	25	26,88	26	13,07
MSZP-PÁRBESZÉD	8	7,55	12	12,90	20	10,05
DK	3	2,84	6	6,45	9	4,52
LMP	1	0,94	7	7,53	8	4,02
MNOÖ	0	0	1	1,08	1	0,50
EGYÜTT	1	0,94	0	0	1	0,50
FÜGGETLEN	1	0,94	0	0	1	0,50
	106	100	93	100	199	100

Zdroj: Spracovanie podľa Národný volebný úrad Maďarska.: Výsledky parlamentných volieb v Maďarsku, 2018.

Tabuľka č. 7: Vládne politické subjekty v Maďarsku v skúmaných rokoch 2016 – 2019

Politický subjekt	Celý názov	Základné hodnoty programu
FIDESZ	FIDESZ- Magyar polgári Szövetség	národný konzervativizmus, kresťanská demokracia.
KDNP	Kereszténydemokrata Néppárt	kresťanská demokracia, konzervativizmus.

Zdroj: Spracovanie podľa politických programov vybraných politických subjektov.

Podľa informácií Maďarskej štátnej pokladnice k 1. januáru 2016 bolo v Maďarsku vyplatených 2 169 780 dôchodkov, z toho 2 014 666 starobných dôchodkov pri celkovom počte obyvateľov 9 830 000 (nyugdijbiztositas.tcs.allamkincstar.gov.hu).

Tabuľka č. 8: Prehľad výšky starobných dôchodkov v Maďarsku v roku 2016

Výška starobného dôchodku (Ft)	Výška starobného dôchodku (€)	Počet poberateľov
do 25 000	do 77,63	14858
od 25 000 do 30 000	od 77,63 do 93,15	3155
od 30 001 do 50 000	od 93,16 do 155,26	37039
od 50 001 do 100 000	od 155,27 do 310,53	698394
od 100 001 do 200 000	od 310,54 do 621,06	1111412
od 200 001 do 300 000	od 621,07 do 931,59	135882
od 300 001	od 931,60	13926

Zdroj: Spracovanie podľa Maďarská štátna pokladnica.: Výška starobných dôchodkov v Maďarsku, 2016. Prepočet na euro, kurz 322,03 HUF = 1€ (23.11.2018 NBS).

V časovom diapazóne 1992 až 2012 bol v Maďarsku legislatívne zakotvený príspevkový a dôchodkový strop, ktorý zabraňuje vzniku a priznávaniu extrémne vysokých dôchodkov. Strop dôchodkov bol najprv stanovený na trojnásobok hrubej priemernej mzdy, potom postupne sa strop znížil na 1,5 násobok priemer-

nej mzdy a potom sa postupne zastavil v sume trojnásobku (Szabó, 2016). K 1. januáru 2017 bolo vyplatených 2 191 120 dôchodkov, z toho 2 045 738 starobných dôchodkov pri celkovom počte obyvateľov Maďarska 9 798 000 (nyugdijbiztositas.tcs.allamkincstar.gov.hu).

Tabuľka č. 9: Prehľad výšky starobných dôchodkov v Maďarsku v roku 2017

Výška starobného dôchodku (Ft)	Výška starobného dôchodku (€)	Počet poberateľov
do 25 000	do 77,63	15414
od 25 000 do 30 000	od 77,63 do 93,15	3435
od 30 001 do 50 000	od 93,16 do 155,26	36398
od 50 001 do 100 000	od 155,27 do 310,53	671460
od 100 001 do 200 000	od 310,54 do 621,06	1146426
od 200 001 do 300 000	od 621,07 do 931,59	154600
od 300 001 do 400 000	od 931,60 do 1242,12	16184
od 400 001 do 500 000	od 1242,13 do 1552,65	1470
od 500 001 do 600 000	od 1552,66 do 1863,18	259
od 600 001 do 700 000	od 1863,19 do 2173,71	63
od 700 001	od 2173,72	29

Zdroj: Spracovanie podľa Maďarská štátna pokladnica.: Výška starobných dôchodkov v Maďarsku, 2017. Prepočet na euro, kurz 322,03 HUF = 1€ (23.11.2018 NBS).

Zvýšenie dôchodkov o 1,6 % v roku 2016, prevyšovalo skutočnú mieru inflácie, avšak nárast o 1,6 % v nasledujúcom roku nevykompenzoval jej negatívny vplyv. Následne v novembri kalendárneho roka, dostali dôchodcovia 0,8 %-tnú korekciu, ktorá sa vyplátila v plnej výške (to znamená spätne za predošlých 12

mesiacov). Korekčný doplnok predstavuje 9,6 % z novembrového dôchodku. V januári 2018 táto dvanásťina (alebo 0,8 %) zvýšenia dôchodkov, bolo základom 3 % riadneho zvýšenia dôchodku. (Farkas, 2017). Vládne nariadenie č. 204/2018 (XII.12) stanovuje zvýšenie dôchodkov od 01. 01. 2019 o 2,7 %.

Tabuľka č. 10: Prehľad výšky starobných dôchodkov v Maďarsku v roku 2018

Výška starobného dôchodku (Ft)	Výška starobného dôchodku (€)	Počet poberateľov
do 25 000	do 77,63	3267
od 25 000 do 30 000	od 77,64 do 93,15	1494
od 30 001 do 50 000	od 93,16 do 155,26	31036
od 50 001 do 100 000	od 155,27 do 310,53	591063
od 100 001 do 200 000	od 310,54 do 621,06	1172413
od 200 001 do 300 000	od 621,07 do 931,59	187694
od 300 001 do 400 000	od 931,60 do 1242,12	22720
od 400 001 do 500 000	od 1242,13 do 1552,65	2705
od 500 001 do 600 000	od 1552,66 do 1863,18	469
od 600 001 do 700 000	od 1863,19 do 2173,71	119
od 700 001	od 2173,72	27

Zdroj: Spracovanie podľa Pénzcentrum.: Výška starobných dôchodkov v Maďarsku, 2018. Prepočet na euro, kurz 322,03 HUF = 1€ (23. 11. 2018 NBS).

Národné zhromaždenie ešte v roku 2011 prijalo zákon č. 166, ktorým sa ustanovil štátny rozpočet na rok 2012, a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré ďalšie zákony. Touto novelou došlo ku zmene systému zvyšovania dôchodkov (aj starobných) ustanoveného v zákone č. 81 z roku 1997 O dôchodkoch sociálneho zabezpečenia. VI. Kapitola, Ročné zvyšovanie dôchodkových dávok: Dôchodkové dávky sociálneho zabezpečenia stanovené pred 1. januárom bežného roka, v januári nasledujúceho roku po kalendárnom roku zistenia by sa mali zvýšiť do miery rastu spotrebiteľských cien. Plánované zvýšenie spotrebiteľských cien v bežnom roku je stanovené v Zákone o štátnom rozpočte. Ak je očakávaný rast spotrebiteľských cien v bežnom roku najmenej o 1 percentuálny bod vyšší ako očakávaná miera o koľko sa zvýšili tak v novembri daného roku sa má vykonať dodatočné zvýšenie dôchodku so spätnou účinnosťou od 1. januára. V prípade, ak odchýlka presiahne 1 percentuálny bod, potom rozdiel za celý rok sa uhradí v jednej sume v novembri príslušného roka. Pri zvyšovaní dôchodkov podľa ods. (3) Zákona o dôchodkoch sociálneho zabezpečenia, by sa mala zohľadniť miera rastu spotrebiteľských cien dôchodcov za prvých osem mesiacov bežného kalendárneho roka, ak prekročí očakávanú mieru rastu spotrebiteľských cien. Parlament v zmysle zákona oprávňuje vládu, aby prijala ďalšie potrebné opatrenia v prípade známej, či odhadovanej prognózy skutočných a očakávaných makroekonomických procesov a údajov (Zákon č. 81/1997).

Tabuľka č. 11: Zvyšovanie dôchodkov v Maďarsku 2016 – 2019

Rok	Percentuálne zvýšenie	Inflácia	Reálne zvýšenie
2016	1,6	0,4	1,2
2017	2,4	2,4	0,0
2018	3,0	2,8	0,2
2019	2,7	X	X

Zdroj: Spracovanie podľa Vasarlocsapat.: Miera zvyšovania dôchodkov v Maďarsku, 2016 – 2019.

Výška starobných dôchodkov výrazne závisí aj od samotného výpočtu v jednotlivých rokoch, ktoré sú stručne sumarizované do nasledujúcich bodov:

1) Celkový uznaný odpracovaný služobný čas (t. j. nielen po 1. januári 1988, ale celkový služobný čas, ktorý poistenec získal počas svojho života) v dňoch vydelený 365-timi. Takto možno zistiť počet všetkých rokov služobného času. Percento dôchodkového multiplikátora závisí od počtu týchto rokov.

Tabuľka č. 12: Dôchodkový multiplikátor

Odpracované roky	Percento (%)
15	43
20	53
25	63
30	68
35	73
40	80
50	100

Zdroj: Spracovanie podľa Nyugdíjguru.: Dôchodkový multiplikátor.

2) Počas výpočtu priemerného príjmu tvoriaceho základ starobného dôchodku v období

medzi 1. januárom 1988 a dňom žiadosti o dôchodok treba tento príjem znížiť o príspevky podľa platnej legislatívy pre príslušný kalendárny rok.

3) Ročné príjmy znížené o príspevky podľa predchádzajúceho bodu získané od 1. januára 1988 majú byť znížené o daň z príjmu.

4) Takto upravené ročné príjmy sa musia vynásobiť multiplikátorom valorizácie (výnimku tvoria rok žiadosti odchodu do dôchodku a predchádzajúci rok t. z. ak poistenec požiadava o odchod v roku 2019 tak príjmy z roku 2019, 2018 sa nevynásobia týmto multiplikátorom). Pri určovaní priemernej mesačnej mzdy sa príjmy získané pred odchodom do dôchodku vynásobia valorizačným multiplikátorom. Za každý rok, podľa miery rastu čistých priemerných príjmov v jednotlivých rokoch, sa upraví na úroveň príjmu kalendárneho roka odchodu do dôchodku. Valorizačné multiplikátory sú stanovené vždy v marci príslušného roka vládny nariadením (Farkas, 2019).

Tabuľka č. 13: Valorizačné multiplikátory¹⁹

Rok	Súčiniteľ
2016	1,129
2017	1,000
2018	1,000
2019	X

Zdroj: Spracovanie podľa Úrad vlády Maďarska.: Valorizačné multiplikátory, 2018.

5) Takto získané čisté, zhodnotené ročné príjmy treba sčítať, a tento súčet je potrebné vydeliť počtom odpracovaných dní od 1. januára 1988 po deň žiadosti odchodu do dôchodku, za ktoré mal poistenec príjem.

6) Vypočítaný denný priemerný čistý príjem sa musí vynásobiť 365, aby sa určil priemerný ročný príjem, ktorý musíme vydeliť 12, aby sme získali priemerný mesačný príjem.

7) V prípade vypočítaných dôchodkov nad 372 000 HUF podliehajú regresii.

Znamená to, že pri určovaní nároku na dôchodok sa zohľadňuje iba ich percentuálna časť. Pri príjmoch medzi 372 000 – 421 000 HUF 90 % a nad 421 000 HUF 80 %.

8) Týmto spôsobom získaný čistý príjem sa musí vynásobiť koeficientom dôchodkového multiplikátora z bodu 1. a získame výšku dôchodku (Farkas, 2019).

Záver

Na základe analýzy možno konštatovať, že problematika sociálnej spravodlivosti je aktuálnou v každom čase a priestore. Je predmetom záujmu teoretických aj empirických výskumov v rôznych oblastiach. Je tiež cieľovou kategóriou politikov celého politického spektra všetkých politických systémov a všetkých štátnych zriadení. Vždy predstavuje množstvo rôznych variácií jej interpretácie v teórii, ako aj aplikácii v každodennej praxi. Napriek širokej relatívnej chápania tohto zložitého fenoménu, ktorý je založený na rozsiahlej axiologickej pluralite subjektov, ktoré ju interpretujú a aplikujú na riešenie konkrétnych sociálnych udalostí, možno vyjsť zo základnej typológie sociálnej politiky R. Titmussa. Tá je realizovaná na základe miery účasti rôznych subjektov, predovšetkým štátu na redistribúcii zdrojov a podiele na realizácii sumy rôznych sociálnych opatrení. Štát je vždy reprezentovaný, v západnom axiologickom priestore, politickými reprezentáciami²⁰. V prípade sledovaných štátov – Slovenskej republiky a Maďarska, ktoré sú parlamentnými demokraciami (a viacstraníckymi politickými systémami), štát reprezentujú v sledovanom období 2016 – 2019 koalícia politických subjektov. Každý politický subjekt má hodnotové preferencie, ktoré prezentuje vo svojom politickom, volebnom programe a v prípade vytvorenia vládnej koalície sa jeho priority pretavujú do programového vyhlásenia vlády, v závislosti na volebnom zisku daného politického subjektu.

Možno konštatovať, že napriek populistickým formuláciám politických subjektov vo

¹⁹ Valorizačný multiplikátor predstavuje základný index medzi rokom získania príjmu a referenčným rokom, ktorý meria rast miezd týmito dvoma dátumami. Referenčným rokom je zvyčajne rok odchodu do dôchodku alebo z technických dôvodov predchádzajúci rok. V dôsledku toho sa musia na výpočet dôchodkov za bežný rok použiť nové multiplikátory valorizácie. Od začiatku uplatňovania valorizačného multiplikátora sa používa základný index čistých priemerných zárobkov (Rézmovits, 2015).

²⁰ Slovenská republika aj Maďarsko sú z hľadiska charakteristiky politického systému parlamentné demokracie s multistraníckym politickým systémom. Z tohto, ale aj mnohých dôvodov je vhodné a zaujímavé porovnanie základných charakteristík realizácie starobného dôchodkového systému v oboch štátoch.

svojich politických dokumentoch sa potvrdilo, že Yavicové a stredoľavé politické subjekty inklinujú pri realizácii svojho chápania sociálnej spravodlivosti pri starobných dôchodkoch k valorizačným mechanizmom, ktoré sú založené na plošnom zvyšovaní (valorizácii) sociálnych benefitov, bez testovania predošlého príjmu, a tiež výkonu (zásluhovosti) objektov počas ekonomicky aktívneho života (valorizácia starobných dôchodkov v SR v období rokov 2012 – 2016, keď SMER-SD bola jedinou vládnu politickou stranou²¹). V období rokov 2016 – 2019 sa postupne pri valorizácii starobných dôchodkov prejavuje axiologický vplyv koalíčných stredopravých politických partnerov vo vládnej koalícii – SNS a MOST-HÍD, kedy sa starobné dôchodky postupne posúvajú k percentuálnemu modelu.

Totožný mechanizmus valorizácie starobných dôchodkov možno sledovať aj v Maďarsku, a to v dvoch axiologicky kontinuálnych vládnych koalíciách politických subjektov FIDESZ a KDNP v období 2014 – 2019, kde dané politické subjekty z axiologického hľadiska možno radiť do stredopravej časti politického spektra s valorizáciou starobných dôchodkov, ktorá je založená na percentuálnom princípe.

V zásade boli potvrdené Titmussove modely sociálnej politiky aj pri chápaní, interpretácii a aplikácii sociálnej spravodlivosti, ako východiskovej kategórie sociálnej politiky.

Literatúra:

- A Fidesz - Magyar Polgári Szövetség Alapszabálya. Dostupné na internete: <<https://fidesz.hu>> [19/2/2019].
- A Kereszténydemokrata Néppárt alapszabálya. Dostupné na internete: <<https://kdnp.hu>> [19/2/2019].
- A 2018. évbén hatályos valorizációs szorzószámok. Dostupné na internete: <https://www.kormanyhivatal.hu> [19/2/2019].
- Állománystatisztikai adatok 2016. Dostupné na internete: <<https://nyugdijbiztositas.tcs.allamkincstar.gov.hu>> [19/2/2019].
- Állománystatisztikai adatok 2017. Dostupné na internete: <<https://nyugdijbiztositas.tcs.allamkincstar.gov.hu>> [19/2/2019].
- Analýzy k Národnému programu aktívneho starnutia na roky 2014 až 2020. MPSVaR SR 2018. Dostupné na internete: <<https://www.employment.gov.sk>> [1/2/2019].
- Demografia a sociálne štatistiky. Dostupné na internete: <<https://slovak.statistics.sk>> [13/2/2019].
- DUDINSKÁ, I.: Politologické penzum. Prešov: Vydavateľstvo Prešovskej Univerzity 2018.
- DUDINSKÁ, I.: Štát blahobytu (Welfare state). In: DUDINSKÁ, I.: Politologické penzum. Prešov: Vydavateľstvo Prešovskej Univerzity 2018, s. 298.
- FARKAS, A.: Nyugdíjnövelés és nyugdíjprémium novemberben! 2017. [Zvýšenie dôchodkov a dôchodková prémie v novembri!]. Dostupné na internete: <<https://www.lokal.hu>> [19/2/2019].
- FARKAS, A.: Hogyan állapítják meg a nyugdíj összegét 2019-ben? [Ako sa určí výška dôchodkov v roku 2019?] 2019. Dostupné na internete: <<https://www.nyugdijguru.hu>> [19/2/2019].
- GEFFERT, R.: Empirická analýza preferencií hodnôt politicko-ideologických paradigiem ako predikátorov rozhodovania sa vo voľbách. Sociálne a politické analýzy. Roč. 1, č. 1 (2007), s. 136 – 237.
- GEFFERT, R.: Sociálna politika. Košice: UPJŠ 2009.
- GEFFERT, R.: Sociálna politika a jej axiologické orientácie. Košice: UPJŠ 2014.
- LAČNÝ, M.: Sociálna politika. In: DUDINSKÁ, I.: Politologické penzum. Prešov: Vydavateľstvo Prešovskej Univerzity 2018, s.278 – 279.
- Magyar Államkincstár. Dostupné na internete: <<https://nyugdijbiztositas.tcs.allamkincstar.gov.hu>> [19/2/2019].
- Magyarország Alaptörvénye. Dostupné na internete: <<https://net.jogtar.hu>> [1/2/2019].
- MITAL, O. The Impacts of Globalisation Processes on the Execution of Public Administration Functions. Politické vedy, Vol. 21, No. 4 (2018), s. 96 – 117.
- Národná banka Slovenska, Denný kurzový lístok. Dostupné na internete: <<https://www.nbs.sk>> [23/11/2018].

²¹ Túto skutočnosť možno v parlamentnej demokracii považovať skôr za anomáliu.

- Néesség. Dostupné na internete: <<http://www.ksh.hu>> [19/2/2019].
- Nyugdíjmelés. Dostupné na internete: <<http://www.vasarlocsapat.hu>> [19/2/2019].
- Politický program MOST-HÍD, 2017. Dostupné na internete: <<https://www.most-hid.sk/>> [19/2/2019].
- Politický program SMER-SD, 2017. Dostupné na internete: <<http://strana-smer.sk>> [1/2/2019].
- Politický program SNS, 2017, Dostupné na internete: <<http://www.sns.sk>> [1/2/2019].
- Programové vyhlásenie vlády SR na roky 2016 - 2020. Dostupné na internete: <<https://www.vlada.gov.sk>> [13/2/2019].
- Programové vyhlásenie vlády SR na roky 2018 - 2020. Dostupné na internete: <<https://www.vlada.gov.sk>> [13/2/2019].
- RÉZMOVITS, A.: Nyugdíjkiszámítási rendszer összehasonlító vizsgálata. A magyar MIDAS előrejelző rendszer nyugdíjmodulja. Dostupné na internete: <<http://real.mtak.hu>> [22/2/2015].
- Správa o hospodárení Sociálnej poisťovne v roku 2016. Dostupné na internete: <<http://www.socpoist.sk>> [4/2/2019].
- Správa o hospodárení Sociálnej poisťovne v roku 2017. Dostupné na internete: <<http://www.socpoist.sk>> [4/2/2019].
- Správa o hospodárení Sociálnej poisťovne v roku 2018. Dostupné na internete: <<http://www.socpoist.sk>> [4/2/2019].
- SZABÓ, T. Z.: Milliós nyugdíjak: "Undorító az egész". 2016, .Dostupné na internete: <<https://24.hu>> [19/2/2019].
- Štatistický úrad SR: Dostupné na internete: <<http://slovak.statistics.sk>> [5/2/2019].
- TITMUSS, R. M.: Social Policy. An Introduction. London: Allen & Unwin 1974.
- TITMUSS, R. M.: Social Policy. London: George & Unwin 1979.
- Ústava SR, Ústavný zákon č. 460/1992 Zb. v znení neskorších predpisov. Dostupné na internete: <<http://www.zakonypreludi.sk/zz/1992-460>> [18/2/2019].
- VERES, D.: Nem álom a nyolcszázéves nyugdíj: mutatjuk, hányan kapnak ennyit Magyarországon, 2018. Dostupné na internete: <<https://www.penzcentrum.hu>> [19/2/2019].
- Volebný program MOST-HÍD, Dostupné na internete: <<https://www.most-hid.sk/sk/tags/volebny-program>> [1/2/2019].
- Výsledky parlamentných volieb v Maďarsku v roku 2014. Dostupné na internete: <<http://www.valasztas.hu>> [19/2/2019].
- Výsledky parlamentných volieb v Maďarsku v roku 2018. Dostupné na internete: <<http://www.valasztas.hu>> [19/2/2019].
- Zvyšovanie dôchodkov v Maďarsku 2016 - 2019. Dostupné na internete: <<https://www.vasarlocsapat.hu>> [19/2/2019].
1997. évi LXXXI. törvény a társadalombiztosítási nyugellátásról. 1998. Dostupné na internete: <<https://net.jogtar.hu>> [19/2/2019].
2011. évi CLXVI. törvény Magyarország 2012. évi költségvetését megalapozó egyes törvények módosításáról. Dostupné na internete: <<https://mkogy.jogtar.hu>> [19/2/2019].
2011. évi CCIII. Törvény az országgyűlési képviselők választásáról. 2012. Dostupné na internete: <<https://net.jogtar.hu>> [19/2/2019].